

dria confondre les idees.

A) 819: «*Caput eix* --- sive Nargo ---», entre els llocs del Comtat d'Urgell» *Marca H.* doc. I, p. 763.31, nom que només és variant de la versió següent: En l'Acte C. SdUrg., a. 839, s'anomena dos cops: en el número 116 (ed. PPujol) *Kapudeizo*, amb variant *Caputeiz* a la còpia del S. XII i *Cabouez* en el capbreu del Cartulari (esborrall que en general presenta formes menys llatinitzades i més populars que la versió oficial); i ja s'havia consignat el nom en el número 113, en citar «ípsas parrochias de *Kapudeizo*» (*Caputeizo* còpia S. XII, i aquest cop no és en el dit Capbreu). Col·locat personalment en els manuscrits, en el Cartoral de la Seu (f° 12v^o) *Cabouez* s'hi llegeix clarament, i no menys la forma de la versió oficial.

Les altres mencions les classificarem des del punt de vista fonètic, atès un doble criteri: B) la terminació, B) a) les que mantenen diftong —ái, éi—; b) les que valen per —éés; c) les que valen per —ets (llatinitzat o no) o sigui grafies —ez, —eze, —ecii—; d) aquelles on s'ha eliminat la sibilant, quedant reduïda a —et (—ed); e) aquelles on han trivialitzat la terminació igualant-la a la llatina —ensis, ubi qua; f) aquelles on s'ha escapat la terminació, quedant reduït el nom a una forma en —o, o anàloga, com la del modern *Cabó*.

C) Criteri de la consonant intervocàlica (entre les dues últimes síl·labes): α) -d- (o llatinitzada artificialment en -t-); β) hi ha ð, que pot passar a -z- (i eventualment -r-); γ) emmudida totalment; δ) s'hi intercala -v- (= -b).

B) a) *Caput eix* en el doc. de 819 (supra); *Kapudeizo* a l'Acte de la SdUrg. (supra); de *Capite aiz* 1024 (Alart, *InuLC*, s. v. *cap*); *Cabodeizo* (bis); 1065 doc. p.p. Miret (*BABL* VIII, 435).

b) «Guitardus Isarni de *Cavobecs*» a. 1099 (*Cart. Tavèrnoles*, p. 114.21) grafia que il·lustra el valor fonètic (*ks* i no *ř*) que cal donar a la *x* de la grafia *Caput eix* de 819.

c) Encapçalant amb la més inequívoca; i després, en ordre cronològic: *villa Chapuretse*, 1037 (*BABL* VIII, 424); «in pau *Nempetano*, in villa --- de subteriore parte rio qui pergit de *Caputece*» a. 867 (*Cart. Trespunts*, § 1, p. 4.9), «terras --- in valle *Nempetana*, in villa q. dr. *Kapudece*» a. 950 (*Trespunts*, § 1, 5.4); *Caboez* a. 997 (Miret, *Castellbò*, 41); *Caputece* 1017 (*BABL* VIII, 441); *Caboez* 1024 (*InuLC*); *Isarno de Caboez* a. 1030 (*Marca H.* 1046.12 f.), «villa *Capudez*» 1032 (bis), *BABL* VIII, 421; *Capudecem* a. 1040-60 (*BABL* VIII, 430); «Sig. Isarn de *Caboez*» a. 1033 ³⁰ (*Cart. Tavèrnoles*, p. 65.3); «villa *Kabudez*» 1043 (*BABL* VIII, 428); «villa *Caboez*» 1067 i *Cabudecii* 1091 (*BABL* VIII, 536); *Caboez* 1074 (*BABL* VIII, 523); «villa *Capodecii*» 1105 (*BABL* VI, 391); «Si. Mironis Guitardi senioris *Capodecii*» 1140 (*BABL* V, ³⁵ 421); *Capodecii* 1146 (Miret, *Castellbò* 134); *Cabouez* 1186 (Miret, *Castellbò*, 144).

d) *Caboded* (text en català) 1080-95 (Miret, *Docs. Segre*, 10); *Cabouetx* (tres vegades), 1177 (*BABL* VI, 374); *Caboed* 1170 (Miret, *Castellbò* 376); *Cabozed* ⁶⁰

1185 (*Marca H.* 1380); *Cabouet* 1201 (Valls Taberner, *Priv. Andorra*, 402).

e) *Capudensis*, forma trivialitzada adaptant-la a la terminació divulgadíssima del baix llatí; en aquesta forma el nom apareix en massa, en quantitats tals que fóra una exigència ridícula voler detallar-ne els testimonis. Així el trobo ja (primer cas) l'any 1033: «valle *Capudense*» (*BABL* VI, 351); i així va sortir en els anys 1040, 1056, 1075, 1079, 1092, 1102, en docs. publicats més enllà en aquesta revista, i referint-se generalment a la vall: *val de Capudense* 1030 (*BABL* VIII, 420); però també *Isarnum Capudensis* 1065 (*BABL* VIII, 435), *senior Capudensi* 1102 (*BABL* VI, 390); «Isarnus de *Capud Hense*» 1049 (*Cart. Tavèrnoles*, p. 78.9).

Després del S. XIII la senyoria de Caboet, i els seus titulars decaigueren, i des de llavors els documents relatius a ells i a la vall, van tornant-se cada cop menys abundosos. Llavors és precisament quan el nom fou escapat en *Cabó*, la forma avui generalitzada. Allò fa, d'altra banda, que puguem datar menys els testimonis d'aquesta forma.

f) S'escau que la trobem en variants ultracorregides: *Cababó* 1278, *Cabaó* 1282 (Valls, *Priv. Andorra*, 41) en les quals es tracta d'una ultracorrecció de la contracció normal catalana, tal com *llauroá* esdevingué *llauro*, *regaó* > *regó* 'regada', *Sadaó* > *Sedó* (el poble segarrenc); car és segur que sota aquestes grafies hem d'entendre el *Cabó* real. «La Val de *Cabod*» a. 1205 ³⁰ (*Cart. Alart-Henry* III, 30), aquí amb una -d sens dubte muda (potser afegida per transacció amb la forma antiga *Caboed*).

Morfològicament, degué tractar-se d'un fet de derivació regressiva: a mida que la població, en avançar el temps, es feia més densa a la part baixa de la vall (que llavors ja deixava d'estar exposada a les incursions mahometanes), el poble tingué la sensació que allò era «un *Cabó*, més gran», ja no el *Caboet* de l'alta vall (sentit com un diminutiu), i així *Caboet* quedà mutilat en *Cabó*. Potser el fenomen s'havia assajat tímidament ja algunes generacions abans; perquè trobo un cop, isoladament «in villa *Capuz*» en l'a. 1075 (*BABL*, 525).²

El fet és que la vida de la vall s'havia tornat més reclosa en si mateixa, i en la decadent família dels seus senyors, que es devien limitar a defensar-se de les escames tributàries dels poders forans. El cas és que el seu nom no figura enlloc en les llistes de les rendes reials de 1315 (*CoDoACA* XII, 250 ss.) ni en el Cens de Pere III, de 1359. En les quals hauríem trobat certament la grafia *Cabó* del nom modern. No la puc documentar, així exactament, fins al vell segell municipal (que reproduïx la GGC, l.c.), on llegim CABO en majúscules que semblen del S. XV o XVI. Però és l'única viva avui i la usada en totes les geografies, nomenclàtors i descripcions moderns; per tant és com una disfressa de *Cabó* que hem d'interpretar les grafies *Cabaó*, -bot, de 1205-1282.

C) Des del punt de vista de la consonant intermè-